Reactie ZonMw op VWS aandachtspuntenbrief 2016

In de brief van 26 mei 2015, kenmerk 766817-136526 BPZ, heeft de plv. secretaris-generaal drs. A.M.W. Kleinmeulman, de aandachtspunten gegeven die het ministerie van belang vindt voor het jaarplan en de begroting van ZonMw voor 2016.
De aandachtspuntenbrief markeert de start van een nieuwe planning- en controlcyclus. Over de nadere uitwerking hiervan voor ZonMw voeren wij reeds overleg.

Met dit docuement voldoet ZonMw aan het verzoek om een schets op hoofdlijnen te geven van het inhoudelijk jaarplan.

Jaarplan ZonMw 2016

Uiteraard is het niet mogelijk in deze hoofdlijnschets een volledig beeld te geven van de activiteiten die ZonMw in 2016 gaat uitvoeren. Daarvoor is het takenpakket van ZonMw te omvangrijk en divers. Die uitwerking geven we in het jaarplan en de begroting 2016.

In het Jaarplan 2016 beschrijven we het algemene beleid van de organisatie en de programmakaders, waarin de programma's zijn ondergebracht. Ook gaan we in op de bedrijfsvoering. Daarnaast geven we het volledige overzicht van alle programma's, die gezamenlijk het brede gebied bestrijken van gezondheidsonderzoek, zorg en preventie en die de gehele range omvatten van kennisontwikkeling tot kennistoepassing.
Inhoudelijk kunnen de meeste programma's worden geclusterd in elf grote onderwerpen: Doelmatigheid; Kwaliteit van Zorg; Geneesmiddelen; Ouderen en dementie; Geestelijke gezondheid; Jeugd; Palliatieve zorg; Preventie; Infectieziektebestrijding; Translationeel Onderzoek en het Open Wetenschapsprogramma.
2016 wordt het eerste jaar van het nieuwe beleidsplan van ZonMw, de strategische richting voor 2016-2020. ZonMw zal zowel bestaande speerpunten voortzetten en doorontwikkelen als nieuwe uitdagingen aangaan.
De bestaande speerpunten zijn: Ruimte voor talent, excellent en grensverleggend onderzoek; Praktijkgericht programmeren: kennis voor de praktijk en beleid; Investeren in kennisbenutting; Kennis verbinden door brede, duurzame programma's; en Internationalisering.
Nieuwe uitdagingen voor de komende jaren zijn: Partnerships met veldpartijen aangaan en aansluiten op hun kennisagenda's; Kennis voor gemeenten en lokale zorgpartijen; Nieuw gezondheidsconcept (positieve gezondheid, gezondheid als veerkracht, eigen regie); Onderwerpen van de Nationale Wetenschapsagenda; Inzet op beleidsthema's (kostenbesparing, kwaliteit van zorg, kwaliteit van leven); Stimuleren van onderbelichte onderwerpen zoals gepersonaliseerde cure, care en preventie; langdurige zorg, ggz, kwetsbare groepen en organisatie van de zorg. Impact genereren en aantonen is ook een hoofdlijn in het nieuwe beleidsplan, waarmee we op het bestaande speerpunt Investeren in kennisbenutting voortbouwen.
Met deze hoofdlijnen van het nieuwe beleidsplan sluiten we nauw aan op veel van de beleidsprioriteiten en aandachtspunten die in de aandachtspuntenbrief zijn benoemd.

Aansluiting op de aandachtspunten

1. Samenwerking met andere aan VWS gelieerde organisaties

ZonMw werkt samen met vrijwel alle aan VWS gelieerde organisaties en met diverse andere organisaties op het beleidsterrein van het ministerie. Met de adviesorganen Gezondheidsraad, Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving vindt een actieve uitwisseling van informatie plaats.

Het Zorginstituut Nederland is een belangrijke partner. Samenwerking vindt plaats op het gebied van het pakket vanuit de programma's DoelmatigheidsOnderzoek en Goed Gebruik Geneesmiddelen, op het gebied van kwaliteit vanuit Kwaliteit van Zorg en op gebied van beroepen en opleidingen vanuit Kwaliteit van Zorg en dwars onderwerp onderwijs. Met het Zorginstituut, NZa en VWS wordt binnen Zorg voor innoveren gewerkt aan innovaties in de zorg.

Samen met de Federatie van Medisch Specialisten en wetenschappelijke verenigingen werken we aan de campagne Verstandig Kiezen waarbij zowel ontwikkeling en prioritering van kennis- en onderzoeksvragen als implementatie van gepaste behandelmethodes en samen beslissen met patiënt aan bod komen.

Bij verschillende trajecten zijn ook koepels van ziekenhuizen betrokken; soms met specifieke programma's zoals Citrienfonds voor NFU, of we stemmen af zoals tussen ZonMw Top Zorg en Imagine van STZ of NPPZ en NVZ.

Het hoofdlijnakkoord medisch specialistische zorg met de K&D agenda biedt een kader en structuur voor samenwerking met alle betrokken partijen.
Met de Inspectie voor de gezondheidszorg wordt vanuit het ZonMw –programma Kwaliteit van Zorg samengewerkt in de werkplaats Effectief Toezicht. Vanuit datzelfde programma werken we samen met professionele koepels in de eerste lijn zoals NHG, LHV, InEen, VELO, NVVG, NVAG, V&VN.

De samenwerking met al deze partijen is bedoeld om in het wetenschappelijk onderzoek de relatie tussen Beleid, Onderzoek, Onderwijs en Praktijk te versterken. Op die manier kan de impact van het onderzoek worden versterkt.

Het programmakader Zorg & Welzijn heeft traditioneel een sterke samenwerking met de verschillende VWS kennisinstituten en aan VWS gelieerde organisaties. De samenwerking heeft soms de vorm van partners in de programmering waardoor een goede overdracht wordt gewaarborgd van de resultaten uit ZonMw programma's. Soms is sprake van een relatie van opdrachtgever-opdrachtnemer. Voorbeelden hiervan zijn de kennispleinen met Vilans, Movisie, CBO en het SCP, de database van effectieve interventies van het NJI, de richtlijnontwikkeling met het CJG en de samenwerking in het gemeentedomein met Movisie (en VNG).

Met al deze partners vindt structureel overleg plaats, in sommige gevallen met het ministerie erbij, om werkplannen af te stemmen.
In aanvulling hierop versterkt ZonMw de samenwerking met Regieorgaan SIA met het oog op bundelen van krachten rond praktijkgericht onderzoek in de domeinen Zorg & Welzijn en Jeugd. Dit vertaalt zich in:

- Gezamenlijk tot stand brengen van een Nationale Agenda praktijkgericht onderzoek Health in samenwerking met de topsector LSH (najaar 2015, uitvoering vanaf 2016).
- Het opstellen (voorjaar 2015) en uitvoeren (vanaf najaar 2015 en in 2016) van een gezamenlijk actieplan om resultaten van onderwijs door te leiden naar onderwijs ten behoeve van verbetering van de beroepspraktijk.

Vanuit het programmakader Preventie wordt samengewerkt met allerlei relevante partijen. Dit gebeurt in alle stadia van de programma's: opstellen kennisagenda, programmatekst, prioritering, in programmacommissies, in het brengen van de resultaten naar de praktijk, etc. Belangrijke partners zijn bijvoorbeeld RIVM (diverse onderdelen), GGD GHOR NL, VNG, kennisinstituten zoals Trimbos, Veiligheid NL, NISB, SOA AIDS NL, zorgverzekeraars, NPHF, NPCF, programmabureau Alles is Gezondheid, etc. Dit alles met als doel om de programmering goed aan te laten sluiten bij de vragen vanuit praktijk, beleid, onderzoek en onderwijs en de kansen op implementatie van de resultaten te optimaliseren.

ZonMw werkt uiteraard nauw samen met NWO en met diverse partners in het kader van de topsectoren. We hebben inbreng geleverd in de uitdagingen die NWO heeft opgenomen in de strategienota. De uitdaging Kwaliteit van Leven heeft een aantal onderwerpen in zich die relatie hebben met onderwerpen in de Ronde Tafel sessies. Op het terrein van translationeel onderzoek werken we samen met de TKI-LSH en de samenwerkende gezondheidsfondsen.

Er wordt naar gestreefd om met budgetten van NWO, VWS, SGF en TKI-LSH (Life Sciences&Health) in 2016-2017 opnieuw gezamenlijk te programmeren. Translationeel onderzoek maakt de vertaling van kennis uit het laboratorium naar veilige en effectieve toepassing in de mens.

Op terrein van eHealth wordt samengewerkt met de topsectoren Creatieve Industrie en LSH. Er is integratie van activiteiten in het doorbraakproject “De zorg ontzorgd met ICT” en activiteiten van het innovatiebeleid van de ministeries van VWS en EZ.
In het programma Medische Producten Nieuw en Nodig wordt samengewerkt met patiënten- en oudervereniging en.

2. Beleidsprioriteiten bewindspersonen

In het kader van het jaar van de Transparantie wordt het budget voor de ondersteuning van het kwaliteitsinstituut binnen het programma Kwaliteit van Zorg dit jaar ingezet in twee transparantierondes. Uit het programma DoelmatigheidsOnderzoek komt veel kennis bruikbaar om in te zetten voor “kwaliteit loont”. De nadruk voor de toekomstige rondes van dit programma komt steeds nadrukkelijker te liggen op studies die moeten leiden tot goede kwaliteit van zorg tegen lagere kosten. Evaluatie van bestaande zorg is om die reden een belangrijk onderdeel.

Het programmakader Zorg & Welzijn is in gesprek met een grote zorgverzekeraar over het opzetten en financieel mogelijk maken van een ZonMw-programma Samen Beslissen. De grote ZonMw programma’s Kiezen in Zorg en Meten Patiëntenervaring hebben ooit gelopen bij ZonMw. Hoewel er nog vragen onbeantwoord bleven is er echter geen vervolg gekomen op deze programma’s.

3. Beleidsinhoudelijke aandachtspunten

Beleidsinhoudelijke aandachtspunten zijn: a. de decentralisatie van taken en verantwoordelijkheden, in het sociale domein en op de beleidsterreinen jeugd en langdurige zorg; en b. optimale aansluiting tussen nationale en internationale initiatieven, met name Brusselse initiatieven.

Ad a:
De jeugdprogramma’s van ZonMw ondersteunen de kwaliteit van zorg in het gedecentraliseerde stelsel en de met de decentralisatie beoogde transformatie. Aan de programmacommissies voor Effectief werken in de jeugdsector (2012-2019) en Academische Werkplaatsen Transformatie Jeugd (2015-2020) neemt een wethouder - op persoonlijke titel - deel. Deze wethouders hebben ook zitting in de VNG-subcommissie jeugd. Aan de programmacommissie Versterking Uitvoeringspraktijk Jeugdgezondheidszorg (2015-2018) neemt een gemeenteambtenaar deel. Voor alle jeugdprogramma’s geldt dat bij de inrichting van beoordelingswerkgroepen en keuze van referenten waar relevant ook gemeentelijke expertise aangezocht wordt.
Het programma Academische Werkplaatsen Transformatie Jeugd (2015-2020) ondersteunt de inhoudelijke doelen die met de stelselwijziging jeugd beoogd worden met academische werkplaatsen en een overkoepelende communicatielijn. Inhoudelijk kader vormen de vijf transformatiedoelen zoals genoemd in de Memorie van Toelichting van de Jeugdwet. Eind 2015 gaan naar verwachting twaalf werkplaatsen van start. De werkplaatsen leveren kennisproducten op die gemeenten en praktijkorganisaties ondersteunen bij de transformatie. Veel van de werkplaatsen besteden (ook) aandacht aan wijkteams.
ZonMw is gestart met een communicatielijn (2015-2020) waarmee gemeenten kennis kunnen nemen van ZonMw-programmaresultaten op het gebied van jeugd die de transformatie jeugd ondersteunen. Doel is gemeenten met kennis en best practices te inspireren in hun jeugdbeleid. De communicatielijn werken we in samenwerking met de VNG/gemeenten verder uit.

Binnen het nieuwe programma Gewoon Bijzonder is er aansluiting in de vorm van:
- versterking betrokkenheid van gemeenten op inhoud en resultaat door vorming van een klankbordgroep gekoppeld aan GB.
- samenwerking met VNG om de effecten en praktijkgerichte resultaten van GB meer ten dienste van het sociaal domein te laten zijn.

Verwacht resultaat van beide acties: meer inhoudelijke input vanuit gemeenten waardoor de potentie aanwezig is dat uiteindelijk zowel de praktijkgerichte toepassingen als lokale borging wordt gerealiseerd.

In opdracht van de Directie DMO is ZonMw in overleg met de VNG, Movisie en verschillende gemeentes (waaronder ook G4 en G32) om gezamenlijk een bestendige kennisinfrastructuur voor het sociale domein neer te zetten waarin de juiste verantwoordelijkheden op de juiste plek zijn belegd. Hiervoor stelt ZonMw ten behoeve van het sociale domein tevens een duidelijk overzicht van ontwikkelde kennis uit afgesloten en lopende programma's beschikbaar. Verwacht resultaat: vertaling daarvan in praktijkgerichte bouwstenen voor toepassing en borging door de gemeenten.

Ook in andersoortige programma's, zoals Active and Assisted Living (AAL2), is er ook veel aandacht voor het sociale domein. Sinds de transitie is er meer aandacht voor zowel deelname aan als resultaten van AAL-projecten. In de call van 2015 zijn gemeentes/GGD-en daadwerkelijk betrokken bij aanvragen.

Het Nationaal Programma Ouderen zit in de fase van borging en verankering. Innovaties worden door professionals opgepakt in de praktijk. Daarin wordt uiteraard ingesprongen op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden van partijen en daaraan verbonden financieringsstromen. Een aantal van de innovaties van het NPO hebben aan de bakermat gestaan van de transities. Bijvoorbeeld, in de projecten Even Buurten en SamenOud waarbij is ingezet op integrale wijkaanpak en sociale wijkteams. Het thema werken in wijkteams krijgt dan ook aandacht bij het platform BeterOud. Zie: http://www.beteroud.nl/ouderen/thuiszorg-wijkteams.html.

Binnen het programmakader Preventie is een van de domeinen Gezonde Wijk. Resultaten uit verschillende programma's zoals Gezonde Slagkracht; Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid; het methodologieprogramma (kosten, effecten en implementatie van het vierde preventie programma) kunnen een krachtige motor zijn om de landelijke en lokale beleidsambities te ondersteunen en waar te maken.

In het doorbraakproject De zorg ontzorgd met ICT is een eHealth estafette gestart in gemeenten gericht op de stimulerende rol van gemeenten bij implementatie en opschaling van ICT-oplossingen ten behoeve van zelfredzaamheid van ouderen thuis.

Ad b:
ZonMw is internationaal zeer actief en succesvol in het verbinden van de nationale programmering aan internationale programmering. O.a. via H2020 en DG Sante, maar ook via bilaterale samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld de Canadese CIHR. ZonMw participeert in opdracht van verschillende ministeries in vier gezondheidgerelateerde JPI's: Healthy Diet for a Healthy Life, Neurodegenerative Disease, Antimicrobial Resistance en More Years Better Lives. Daarnaast participeert ZonMw in meerdere ERA-NETten, een artikel 185 (AAL) en verschillende research infrastructures. Leidend voor deelname zijn het belang en de mogelijkheden voor het verbinden van de nationale programmering aan de internationale programmering.

Indien mogelijk wordt in programma's, bijv. het aflopende programma Priority Medicines Zeldzame Aandoeningen, een component begroot die deelname aan Brusselse initiatieven mogelijk maakt. Destijds is daardoor deelname aan E-Rare II gerealiseerd. ZonMw neemt ook deel aan andere Eranetten (CoFund) bijvoorbeeld op terrein van translationeel onderzoek op terrein van hart- en vaatziekten resp. kanker. Daarnaast participeert ZonMw in een CoFund op terrein van Systeemgeneeskunde dat bijdraagt aan personalised medicine. Het zou mooi zijn als in een nieuw programma translationeel onderzoek aan deze Europese activiteiten verder kan worden bijgedragen. ZonMw is lid van het International Rare Disease Research Consortium (IRDiRC) dat geïnitieerd is door de Europese commissie. IRDiRC heeft tot doel om beleid en richtlijnen op te stellen voor onderzoek naar zeldzame aandoeningen en geeft op deze wijze vorm aan de internationale onderzoeksagenda op het vlak van zeldzame aandoeningen.

ZonMw is betrokken bij een initiatief om een ERA-NET "Resilient health models" te ontwikkelen. Met onze Canadese zusterorganisatie bereiden we samenwerking voor rond personalised medicines bij reuma (het Reumafonds sluit ook bij aan). Rond doelmatigheidsonderzoek is er afstemming/samenwerking met NIHR NETSCC.

Naast verschillende reeds bestaande initiatieven wordt in 2016 bekeken of er initiatieven zijn rondom gender-verschillen. Dit is een belangrijk thema van Horizon 2020 en recentelijk heeft VWS aangekondigd ZonMw een programmaopdracht te verlenen op dit thema.